

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. V[t]rum sit de necessitate salutis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

finem eiusdem: sicut homo integratur ex omnibus membris necessarijs ad operationem animae, & domus integratur ex omnibus partibus, quae sunt necessariae ad inhabitandum, & sic hoc sacramentum dicitur unum. Ordinatur enim ad spirituales refectionem, quae corporali conformatur: ad corporalem autem refectionem duo requiruntur, scilicet cibus, qui est alimentum siccum, & potus, qui est alimentum humidum. Et ideo etiam ad integritatem huius sacramenti duo concurrunt, scilicet spiritualis cibus, & spiritualis potus, secundum illud Ioan. 6. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. ergo hoc sacramentum multa quidem est materialiter, sed vnum formaliter & perfectiue.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in eadem collecta, & pluraliter dicitur primo, purificent nos sacramenta quae sumpsimus: & postea singulariter subditur: hoc tuum sacramentum non fit nobis reatus ad poenam, ad ostendendum, quod hoc sacramentum quodammodo est multa: simpliciter autem vnum.

AD SECVNDVM dicendum, quod panis, & vinum materialiter quidem sunt plura signa: formaliter vero, & perfectiue unum, in quantum ex eis perficitur vna relectio.

AD TERTIVM dicendum, quod ex hoc quod est duplex consecratio materiae huius sacramenti, non potest plus haberi, nisi quod hoc sacramentum materialiter est multa, ut dictum est. *

In corp. ar.

¶ Super Quaestio-
73. Articulum ter-
tium.

ARTICVLVS III.

Vtrum Eucharistia sit de necessitate salutis.

Inf. q. 80. ar. 1. Et 4. d. 9. ar. 1. q. 2. & alib. 12. q. 3. ar. 2. q. 1. Et Io. 6. lect. 7.

TITVLVS vt sonat. In corpore primo distinctio ponitur bimembris: secundum respondetur quae fito, iuxta vtrumque membrum. Distinctio est. Duo sunt in sacramento Eucharistiae, scilicet sacramentum, & res sacramenti. Respondeo in tribus conclusionibus: quarum duae prima ad secundum membrum, tertia autem ad primum spectat distinctionis membrum. Prima conclusio est: sacramentum Eucharistiae quo ad rem sacramenti est de necessitate salutis. Probat, Res sacramenti est vnitas corporis Christi mystici, sine qua non potest esse salus. ergo. Antecedens pro secunda parte declaratur ex similitudine ecclesiae ad arcam Noe, & similitudo probatur auctoritate Petri Apostoli. Secunda conclusio est. Ante perceptionem sacramenti eucharistiae, potest haberi res sacramenti eucharistiae, ac per hoc salus. Pro-

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentum sit de necessitate salutis. Dicit enim Dominus Io. 6. Nisi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis: sed in hoc sacramento manducatur caro Christi, & bibit sanguis eius. ergo sine hoc sacramento non potest homo habere salutem spirituales vitae.

¶ 2 Prater. Hoc sacramentum est quoddam spirituale alimentum: sed alimentum corporale est de necessitate corporalis salutis. ergo etiam hoc sacramentum est de necessitate spiritualis salutis.

¶ 3 Prater. Sicut baptismus est sacramentum dominicae passionis, sine qua non est salus, ita & Eucharistia: dicit enim Apostolus 1. Corinth. 11. Quotiescumque manducaueritis panem hunc, & calicem biberitis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. ergo sicut baptismus est de necessitate salutis, ita etiam hoc sacramentum.

SECVNDA est, quod Aug. scribit Bonifacio contra pelagianos, *

Nec illud cogitetis, paruulos vitam habere non posse, qui sunt expertes corporis, & sanguinis Christi.

RESPON. Dicendum, quod in hoc sacramento duo est considerate, scilicet ipsum sacramentum, & rem sacramenti: dictum est autem, quod res huius sacramenti est vnitas corporis mystici, sine qua non potest esse salus: nulli enim pater aditus salutis extra Ecclesiam, sicut nec in diluuiio absque arca Noe, quae significat Ecclesiam, ut habetur 1. Petri. 3. dictum est * autem supra, quod res alicuius sacramenti haberi potest ante perceptionem sacramenti, ex ipso voto sacramenti percipiendi: unde ante perceptionem huius sacramenti, potest homo habere salutem ex voto percipiendi hoc sacramentum: sicut & ante baptismum ex voto baptismi, ut supra dictum est. * Est tamen differentia quantum ad duo. Primo quidem, quia baptismus est principium spiritualis vitae, & ianua sacramentorum: Eucharistia vero est quasi consummatio spiritualis vitae, & omnium sacramentorum finis (ut supra dictum est) per sanctificationes enim omnium sacramentorum, fit preparatio ad suscipiendam uel consecrandam Eucharistiam. Et ideo perceptio baptismi est necessaria ad inchoandam spiritualem uitam, perceptio autem Eucharistiae est necessaria ad consummandam ipsam: non ad hoc quod simpliciter habeatur, sed sufficit eam habere in uoto, sicut & finis habetur in desiderio, & intentione. Alia differentia est: quia per baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam, & ideo ex hoc ipso quod pueri baptizantur, ordinantur per Ecclesiam ad Eucharistiam, & sic, sicut ex fide Ecclesiae credunt, sic ex intentione Ecclesiae desiderant Eucharistiam, & per consequens recipiunt rem ipsius: sed ad baptismum non ordinantur per aliud praecedens sacramentum, & ideo ante susceptionem baptismi, non habent pueri aliquo modo baptismum in uoto, sed soli adulti, unde rem sacramenti non possunt percipere sine perceptione sacramenti: & ideo hoc sacramentum non hoc modo est de necessitate salutis, sicut baptismus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Aug. * dicit, exponens illud uerbum Io. Hunc cibum, & potum, s. carnis suae, & sanguinis societatem uult intelligi cor-

bat, dupliciter: primo ex uniuersali regula, ex uoto sacramenti potest haberi res sacramenti: secundum ex simili accidente in baptismo. Tertia conclusio est. Sacramentum eucharistiae non hoc modo est de necessitate salutis sicut baptismus. Probat, dupliciter: ex duplici scilicet similitudine eucharistiae ad baptismum. Prima consistit in hoc, quod perceptio baptismi est necessaria ad inchoandam uitam spiritualem: perceptio uero eucharistiae est necessaria ad consummandam uitam spiritualem. ergo ille est necessarius ut principium hanc finis. In uoto, secunda consistit in hoc, baptismus non potest haberi in uoto per aliud sacramentum, eucharistia potest haberi in uoto per aliud sacramentum, ergo pueri non possunt habere rem sacramenti baptismi sine perceptione sacramenti baptismi: possunt autem habere rem sacramenti eucharistiae absque perceptione sacramenti eucharistiae.

¶ Aduerte hic primo, quod harum rationum prima (quae attendit penes differentiam inter habere se ut principium, & habere se ut finis) ad hoc, tenet, quod baptismus simpliciter natura est necessarius secundum actualem ipsius exhibitionem: quia principium secundum ordinem generationis debet esse secundum se in esse reali exteriori. Eucharistia uero simpliciter natura est necessaria secundum uotum: quia finis saluatur secundum esse in intentione, ita quod quasi dicit, quod baptismus per se saluat secundum eius perceptionem, & per accidens ut in uoto. Eucharistia autem non solum per se saluat secundum ipsius perceptionem, sed et per se saluat, ut in uoto: quia ille principij haec finis rationem habet.

¶ Aduerte secundo, quod secunda ratio penes modum habendi rem sacri attenditur, ut baptismi res dupliciter tantum haberi posse

Referre de...

Q. 8. art.

Q. 8. art.

Q. 8. art.

Inf. q. 80. ar. 1. Et 4. d. 9. ar. 1. q. 2. & alib. 12. q. 3. ar. 2. q. 1. Et Io. 6. lect. 7.

Art. 4. d. 9. ar. 1. q. 2. & alib. 12. q. 3. ar. 2. q. 1. Et Io. 6. lect. 7.

posse dī. vel percipiēdo sacramētū, vel per votum propriū. res autem eucharistia potest tripliciter haberi, vel percipiēdo sacramētū, vel per votum propriū, vel per ancedens sacramētū. Et hic vltimus modus habendi vocatur per quandam accommodationem habere rem sacramenti eucharistia per votū ecclesie: sicut fides per votum vocatur fides ecclesie. S. quendo autem proprietatem sermonis. vocatur habere rem eucharistia in sui initio: quoniam sacramentum baptismi in initio est spirituale vitę.

¶ Aduerte tertio, qd in littera non respondetur quæstio simpliciter & absolute, an sacramentum eucharistia sit necessarium ad salutem: nam licet distinguatur, & quo ad rem sacramenti, respondetur absolute, qd est necessarium ad salutem, tamen quo ad sacramentū non respondetur simpliciter & absolute, sed dicitur qd non est necessarium sicut baptismus Verum, si peripeticius responso hac fuerit considerata, continet responsum absolute etiam de ipso sacramento eucharistia, nam ex hoc ipso qd sacramentum eucharistia non est ad salutem necessarium sicut sacramentum baptismi, manifeste habet qd simpliciter & absolute loquendo, non est necessarium ad salutem. Et hoc attestatur parvulorum salus quibus sine baptismi sacramento non est salus, & cum solo baptismi sacramento datur salus aeterna.

¶ Aduerte quarto, qd insertus in quæstione octuagesima tractandum est de communione infantium baptizatorum, an licita sit, ubi etiam an debita esse sit, discutitur, & ideo nunc pertransimus.

¶ Quarto, quinto, & sexto articulis, nihil occurrit scribendum.

poris & membrorum suorum, quod est Ecclesia in prædestinatis, & vocatis, & iustificatis, & glorificatis sanctis, & fidelibus eius: vñ sicut ipse dicit in Epist. * ad Bonifacium, nulli est aliquatenus anibigendum, tunc vñ quemque fidelium corporis sanguinisque Domini participem fieri, quando in baptismate membrum corporis Christi efficitur, nec alienari ab illius panis calicisque consortio, etiam si antequam panem illum comedat & calicem bibat, de hoc sæculo in vnitatem corporis Christi constitutus abscedat.

AD SECUNDVM dicendum, qd hæc est differentia inter alimentum corporale & spirituale, qd alimentum corporale conuertitur in substantiam eius, qui nutritur, & ideo non potest homini valere ad vitę conseruationem alimentum corporale, nisi realiter sumatur: sed alimentum spirituale conuertit hominem in seipsum, secundum illud, quod August. * dicit in lib. Confes. qd quasi audiuit vocem Christi dicentis sibi, nec tu mutabis in te, sicut cibum carnis tuę, sed tu mutaberis in me: potest autem aliquis in Christum mutari, & ei incorporari voto mentis, etiam sine huius sacramenti perceptione, & ideo non est simile;

AD TERTIVM dicendum, qd baptismus est sacramentum mortis, & passionis Christi prout homo regeneratur in Christo virtute passionis eius: sed Eucharistia est sacramentum passionis Christi, prout homo perficitur in vnione ad Christum passum: vnde sicut baptismus dicitur sacramentum fidei, quę est fundamentum spiritualis vitę, ita eucharistia dicitur sacramentum charitatis, quę est vinculum perfectionis, vt dicitur Col. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuenienter hoc sacramentum pluribus nominibus nominetur.

AD QVARTVM sic procedit: Vñ qd inconuenienter hoc sacramentum pluribus nominibus nominetur. Nomina, n. debent respondere rebus: sed hoc sacramentum est unum, ut dictum est. * ergo non debet pluribus nominibus nominari.

¶ 2 Præt. Species non notificatur conuenienter per id, quod est commune toti generi: sed eu

charistia est sacramentum nouę legis: omnibus autem sacramentis commune est, qd in eis confertur gratia: quod significat nomen eucharistia, quod est idem, quod bona gratia, omnia etiam sacramenta remedium nobis afferunt in uia præsentis vitę, quod pertinet ad rationem viatici, in omnibus est sacramentis sit aliquid sacrum, quod pertinet ad rationem sacrificij. Et per omnia sacramenta sibi inuicem communicant fideles: quod significat hoc nomen synaxis in Græco, uel communio in Latino. ergo hæc nomina non conuenienter adaptantur huic sacramento.

¶ 3 Præt. Hostia videtur esse idem quod sacrificiū, sicut ergo non proprie dicitur sacrificium, ita nec proprie dicitur hostia.

SED CONTRA est, qd vsus fidelium habet. **RESPON.** Dicendum, qd hoc sacramentum habet triplicem significationem: vnam quidem respectu præteriti, in quantum scilicet est commemoratiuum dominicę passionis, quę fuit verum sacrificium, vt supra dictum est, * & secundum hoc nominatur sacrificium. Aliam autem significationem habet, respectu rei præsentis. f. Ecclesiasticę vnitatis, cui homines aggregantur per hoc sacramentum, & secundum hoc nominatur communio vel synaxis: dicit. n. Dam. * 4. lib. qd dicitur communio, quia communicamus per ipsam Christo, & quia participamus eius carne & deitate, & quia communicamus & vnimur adinuicem per ipsam. Tertiam significationem habet respectu futuri, in quantum. f. hoc sacramentum est præfiguratiuum fruitionis Dei, quę erit in patria, & secundum hoc dicitur viaticum, quia hic præbet nobis viam illuc peruenienti, & secundum hoc etiam dicitur Eucharistia, id est bona gratia, quia gratia Dei vita æterna (vt dicitur Ro. 6.) uel quia realiter continet Christum, qui est plenus gratia. Dicitur et in Græco metalepsis, id est assumptio, quia ut Damas. * dicit, per hoc filij deitatem assumimus.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd nihil prohibet idem pluribus nominibus nominari, secundum diuersas proprietates uel effectus.

AD SECUNDVM dicendum, qd id, quod est commune omnibus sacramentis, attribuitur antonomastice ei, propter eius excellentiam.

AD TERTIVM dicendum, qd hoc sacramentum dicitur sacrificium, in quantum repræsentat ipsam passionem Christi. Dicitur autem hostia, in quantum continet ipsum Christum, qui est hostia salutaris, ut dicitur Ephes. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrum institutio huius sacramenti fuerit conueniens.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod non fuerit conueniens institutio huius sacramenti. Vt enim Philosophus * dicit in 2. de Generatione, ex eisdem nutrimur, ex quibus sumus: sed per baptismum, qui est spiritualis regeneratio, accipimus esse spirituale, vt Dionys. f. dicit 2. c. Eccles. hierar. ergo per baptismum etiam nutrimur, non ergo fuit necessarium instituire hoc sacramentum, quasi spirituale nutrimentum.

¶ 2 Præt. Per hoc sacramentum homines Christo vniantur, sicut membra capiti: sed Christus est caput omnium hominum, etiam qui fuerunt ab initio mundi, vt supra dictum est. * ergo non debuit institutio huius sacramenti differri usque ad cœnam Domini.

¶ 3 Præt. Hoc sacramentum dicitur esse memoriale dominicę

Q. 48. art. 3.

Lib. 4. orth. fid. cap. 4. mcd.

Lib. 4. orth. fid. c. 14.

Infr. q. 74. ar. 4. co. Et ad 1. Et q. 80. ar. 8. ad 1. Et 4. dist. 8. q. 1. art. 3. & 1. cor. 11. l. c. 4. Et l. c. 5. l. 2. tex. 50. tom. 2. Cap. 2. eccl. hier. par. 1. mcd. Q. 48. 8.